
Na plechárně

Ulička Na Plechárně v kalifornském městě Monterey je báseň a smrad, randál a skřípění, záchvěv světla a útržek hudby a síla zvyku a stesk a sen. Ulička je to bez ladu, bez skladu a halabala, všude jen plech a železo a rez a odštěpky nejružnějších dřev, chodníky vesměs vymláčené, zahrádky samý plevel a haraburdí haldy, všude samá konzervárna z vlnitého plechu, putyka na putyce, restaurány, malé, zbožím přeplácené krámy, laboratoře, jakož i noclehárny. Osazenstvo uličky pak složeno je, jak bylo kdysi kýmsi podotknuto, z „kurev a pasáků, falešných hráčů a jiných prevítů“, čímž bylo míněno lidstvo ve svém úhrnu. Kdyby se onen dotýčný byl podíval jinou skulinou, byl by mohl říci, že Na Plechárně sídlí „světci a andělé, mučedníci a lidé skrz naskrz bezúhonní“, a bylo by to totéž v bledě modrém.

Ráno, když se rybáři vracejí s úlovkem sardinek, vplují do zátoky ztěžka se kolébající lodě s vlečnými sítěmi a jejich sirény spustí hotové peklo. Vrchovatě naložené lodě přirazí k pobřeží na místech, kde konzervárny smáčejí ve vodě své zadky. Příklad je vybrán uvážene, neboť kdyby konzervárny nořily do zátoky své otvory takřikajíc ústní, byly by krabičky sardinek vyměšované na druhém konci konzervárny, alespoň obrazně vzato, ještě odpudivější. Vzápětí se rozvřeští sirény konzervárny a muži a ženy bez rozdílu se o překot nasoukají do svých oděvů a úprkem se ženou na Plechárně do práce.

Nablýskanými vozy přijíždějí všelijací inspektoři, účetní a majitelé, tedy příslušníci vrstev takzvaných vyšších, a kanceláře je všechny slupnou jak malinu. Jako velká voda se z města přihnou Taliáni, Číňani a Poláci, muži a ženy v kalhotách, gumových pláštích a viks-

lajvantových zástěrách. Příběhovou celí schvácení, aby čistili, krájeli, vařili a do konzerv nakládali ryby. Celá ulice duní a úpí a ječí a rumpluje, zatímco stříbrné řeky ryb proudí z rybářských lodí, které se zdvihají z vody výš a výš, až jsou prázdné. Konzervárny rachotí a drnčí a piští tak dlouho, dokud poslední vyčištěná, nakrájená a uvařená ryba nezmizí v konzervě. Načež znovu houknou sirény a utahaní, rybinou páchnoucí Taliáni, Číňani a Poláci, muži a ženy, z nichž voda jen crčí, se trousí z konzervárny, skleslí na duchu i na těle, a stoupají do kopce zpátky do města. Ulička Na Plechárně se zase stává sama sebou a naplňuje se tichým kouzlem. Život se tam vrací do obvyklých kolejí.

Flákači, kteří se přes den znechuceně uklidili někam pod černé cypřiše, se teď slézají na opuštěné prostranství, aby poseděli a poklábosili na zrezivělem potrubí. Slečny od paní Dory vystrčí nosíky na slunce, pakliže nějaké je. Ze Západního biologického ústavu loudavě vyjde Doktor a namíří si to k Li Čongovi pro dvě piva. Malíř Henri slídí jako teriér v hromadách starých krámů na trávou zarostlé parcele ve snaze objevit kousek dřeva nebo železa na člun, který si staví. Načež se nenápadně dostaví tma a na ulici, před podnikem paní Dory, se rozžehne lampa – ona lampa, která zkrápí uličku Na Plechárně věčným měsíčním světlem. Doktor má v ústavu návštěvu, takže jde přes ulici k Li Čongovi a zakoupí pět piv.

Jak zachytit tu báseň, ten smrad, ten randál, to skřípění, ten záchvěv světla, útržek hudby, tu sílu zvyku a sen, aby z nich život nevyrchal? Kdybyste sbírali mořské živočichy, přišli byste na jistý druh plochých červíků, tak křehkých, že je skoro nemožné chytit je celé, rozpadají se a drolí při sebemenším doteku. Musíte je nechat, aby se sami vzlínáním vsoukali na čepel nože, a pak je opatrně přenést do láhve s mořskou vodou.

Tahle knížka by možná měla být napsána podobným způsobem – otevřeme tedy nepopsanou stránku, nechť si na ni naše příběhy samy nalezou.